

TEKNINEN KESKUS

30.12.2005

Sanginjoen ulkometsän ympäristön- sekä metsänhoidon kehittämisen projektisuunnitelma

1. Johdanto

Oululaiset luontojärjestöt tekivät 29.11.2004 päivätyllä kirjeellä Oulun kaupungin tekniselle lautakunnalle aloitteen Sanginjoen ulkometsän suojelemiseksi. Kyseinen alue on laajuudeltaan 2 530,5 ha ja käsittää kokonaisuudessaan kaupungin metsien hoitoloikon III. Palsta on lahjoitettu Oulun kaupungille sen perustamisen yhteydessä vuonna 1605. Kaupunki perustettiin Ruotsin kuninkaan Kaarle IX:n toimesta kuninkaan lahjoittamille maille. Lahjakirjassa todetaan, että Sanginjoen metsät lahjoitetaan perustettavalle kaupungille ”masto- ja hirsipuumetsäksi” (Kuva 1).

Teknisen lautakunnan saaman aloitteen ja maastokäyntien jälkeen, kaupunki on päättänyt asettaa työryhmän selvittämään alueen ympäristön- ja metsänhoidon kehittämistä.

Niin kuin metsät yleensäkin, myös Sanginjoen ulkometsän alue on tarjonnut erilaisia mahdollisuuksia eri aikoina. Ulkometsästä on saatu tarve- ja polttopuuta, laidunnettu sen metsissä ja luonnonniityillä, metsästetty, poltettu tervaa jne. Oulun ja sen lähialueiden elämänmenon muuttuessa kaupunkimaisemmaksi, alueen tarjoamat ulkoilu ja virkistysmahdollisuudet ovat nousseet yhä merkittävämpään osaan. Tulevaisuudessa, kaupungin kasvaessa, alueen virkistysellinen arvo tulee epäilemättä vain kasvamaan. Viime vuosikymmeninä myös lajistollinen monimuotoisuus ja sen turvaamien on noussut keskeiseksi metsien kestävä käytön kriteeriksi. Tähän haasteeseen on Sanginjoen metsissä vastattu perustamalla suojelualueita sekä ottamalla metsien käsittelyssä huomioon metsälain tarkoittamat erityisen tärkeät elinympäristöt. Alueen metsien käsittely on ylipäättään ollut maltillista. Hakkuissa on keskitytty nuorten metsien kasvatushakkuihin ja vastaavasti säästetty vanhempia ikäluokkia. Tämä näkyy kyseisen hoitoloikon vanhojen metsien kohtuullisen suurena määränä, joita on n. 23 % pinta-alasta.

Tällä hetkellä Sanginjoen metsien puuston kasvukunto on hyvä, ja tämä tarjoaa vahvan lähtökohdan kaikelle alueen suunnittelulle. Virkistyskäyttöä tukevia rakenteita: tulipaikkoja ja merkittyjä reittejä alueelta löytyy useita. Virkistyskäytön osalta erityisen mielenkiintoiseksi alueen tekee sen eteläpuolella virtaava Sanginjoki, joka on suosittu kalapaikka. Oulujokeen laskevan Sanginjoen kunnostamiseksi on käynnistymässä vuonna 2006 hanke, jossa muun ohella tutkitaan onko Sanginjoesta mahdollista saada merilohelle ja meritaimenelle kelpaava kutujoki. Luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi alueelle on perustettu kaksi suojelualuetta: Isokankaan- ja Asmonkorven suojelualueet. Isokankaan suojelualue on kooltaan 331 ha, josta kokonaan rauhoitettua aarniosaa 53 ha. Loppuosa on luonnonhoitometsää, jossa metsänhoidolliset toimenpiteet ovat mahdollisia, mutta puuston käsittelyssä säästetään vanhoja ikäluokkia kiertoaikoja pidentämällä ja uudistaminen pyritään tekemään luontaisesti. Asmonkorven suojelualue on kooltaan noin kaksi hehtaaria. Tämän lisäksi alueelta löytyy osayleiskaavassa suojelualueeksi ja luonnontilaisena säilytettäviksi varattuja alueita Myllykoskelta yhteensä noin 29 ha. Sanginjoen ulkometsän välittömässä läheisyydessä sijaitsevat lisäksi Harakkalammen (27 ha) ja Pilpasuon (367 ha) suojelualueet. Edellä mainittujen suojelualueiden lisäksi ulkometsän alueella on myös metsälain tarkoittamia erityisen arvokkaita elinympäristöjä yhteensä 3,7 ha, joilla metsätaloustoimia ei harjoiteta. Suojeluun varattuja, ja jo perustettuja suojelualueita Sanginjoen ulkometsän alueella on yhteensä n. 87,6 hehtaaria, mikä on 3,3 % metsätaloukseen pinta-alasta. Isokankaan luonnonhoitometsä mukaan lukien Sanginjoen ulkometsän loholla eriasteisesti suojeltuja metsiä on n. 365 ha, noin 14 % metsätaloukseen pinta-alasta.

2. Projektin päämäärä ja tavoitteet

Projektin tarkoituksena on varmistaa, että Sanginjoen ulkometsän alueella toteutuvat kaupungin sen hoidolle asettamat tavoitteet. Kaupungin kannalta alueen keskeisiä kysymyksiä ovat: luonnon monimuotoisuus, kuntalaisten virkistysmahdollisuuksien tukeminen sekä metsille asetettavat taloudelliset tavoitteet.

2.1 Työn lähtökohdat

Luonnon monimuotoisuudessa on kysymys lajien ja elinympäristöjen runsaudesta. Luonnon monimuotoisuuden tavoitetilan määrittelemiseksi täytyy kartoittaa ensin nykytila. Nykytilan selvittämiseksi alueella suoritetaan maastokaudella 2006, kasvillisuus- ja kääväkäsinventoinnit sekä linnustonselvitys. Näiden perusteella voidaan määritellä mahdolliset monimuotoisuuden lisäämisen kannalta keskeiset alueet ja suunnitella Sanginjoen ulkometsän maankäyttö siten, että arvokkaat lajit säilyvät ja niiden elinympäristöt turvataan.

Asukkaiden tahtotilan selvittämiseksi järjestetään projektin kuluessa vähintään yksi yleisötilaisuus, jossa kuullaan alueen käyttäjien mielipiteitä Sanginjoen ulkometsän käytöstä. Alueen virkistysellisen arvon määrittämiseksi suoritetaan tarvittaessa kävijäkysely, sekä selvitetään vuosittaisia kävijämääriä.

Sanginjoen ulkometsän hoitolohkolla on noin neljännes kaupungin metsien puuvarannosta. Metsätaloudellisessa mielessä hyödynnettävissä olevasta puustosta osuus on vieläkin suurempi. Metsillä on siis myös taloudellista merkitystä. Alueella sijaitsevalla Isokankaan harjunsuojeluohjelman kohteella lienee myös merkittävästi soravaroja. Projektin kuluessa asetetaan tavoitteet metsänhoidolle ja määritellään mahdolliset taloudelliset tavoitteet Sanginjoen hoitolohkoon osalta. Lisäksi suunnittelussa tulee huomioida näiden tavoitteiden integrointi ja vaikutus kaupungin metsien hoito- ja käyttösuunnitelmaan. Osana metsienhoidon tavoitteenasettelua tarkastellaan, millaisia keinoja metsänhoidossa on käytettävissä monimuotoisuuden lisäämiseksi ja ylläpitämiseksi. Mahdollisia keinoja monimuotoisuuden lisäämiseksi metsien hoidossa ovat mm.

- kiertoajan pidentäminen
- jättöpuut ja jättöpuuryhmät
- lehtipuusekoituksen suosiminen
- harjumaisemien avoimuuden säilyttäminen
- lehtojen, lehtomaisten kankaiden ja korpien ominaispiirteiden säilyttäminen
- arvokkaimpien luonnontilaisten soiden luonnontilan palauttaminen
- luontaisen uudistamisen suosiminen
- kulutus

Projektin kuluessa yllä esitetyistä tavoitteista muodostetaan kokonaisuus, jonka perusteella alueen maankäyttö suunnitellaan siten, että Sanginjoen ulkometsä palvelee mahdollisimman hyvin kaikkia kuntalaisia ja heidän tarpeitaan. Esitetyt kolme keskeistä asiakokonaisuutta eivät välttämättä ole kaikilta osin ristiriidassa keskenään. Esimerkiksi metsänhoito ja virkistyskäyttö voivat hyvin mahtua samalle alueelle, usein ne jopa tukevat toisiaan. Virkistyskäytön kannalta hoidettu ja helppokulkuinen metsä koetaan usein miellyttävämpänä kuin luonnontilainen tiheä metsikkö, toki toiset käyttäjäryhmät suosivat luonnontilaisempaa metsikköä. Hoidettujen metsien etuna virkistyskäytön kannalta ovat myös paremmat marjasadot, ainakin puolukan osalta, sekä helppo saavutettavuus kattavan metsäautotieverkoston myötä. Metsätaloutta ja virkistyskäyttöä yhteensovittaessa, virkistyskäytön kannalta keskeisillä alueilla

tulee kuitenkin välttää maisemaa voimakkaasti muuttavia toimenpiteitä, kuten suuria aukkoja. Erilaisten käyttömuotojen yhdistäminen on kuitenkin haasteellinen suunnittelutehtävä ja ratkaisuja tähän lähdetään hakemaan mm. maankäytön vyöhykkeistämisen ja metsänhoidon keinovalikoiman tarkentamisen kautta.

TAVOITETILA:

Sanginjoen ulkometsän alueella eri maankäyttömuodot yhdistyvät siten, että alueen luontoarvojen säilyminen on turvattu.

2.2 Työn toteuttaminen

Projektin läpiviemiseksi asetetaan työryhmä joka vastaa työn suunnittelusta ja toteutuksesta. Työryhmään nimetään edustajat teknisen keskuksen metsät ja vesialueet yksiköstä sekä ympäristövirastosta. Lisäksi työryhmä käyttää asiantuntija-apua esimerkiksi luontoarvojen inventointeihin liittyen. Työryhmän työtä ohjaa harvemmin kokoontuva ohjausryhmä, jossa ovat edustettuina kaikki keskeiset sidosryhmät. Ohjausryhmän tehtävänä on lisäksi toimia laaja-alaisena keskustelufoorumina, jossa kaikki Sanginjoen alueen käyttöön liittyvät tavoitteet ja kysymykset voidaan ottaa yhteisesti esille. Suunnittelutyön edettyä tavoitteiden asetteluun, työn etenemisestä ja siihenastisista tuloksista tehdään väliselvitys tekniselle lautakunnalle.

Projektin tuloksena valmistuu Sanginjoen ulkometsän hoidon- ja käytön yleissuunnitelma, jonka tavoitteet ja niiden saavuttamiseen tarvittavat toimenpiteet integroidaan vuosina 2007 – 2008 päivitettävään Oulun kaupungin metsien hoito- ja käyttösuunnitelmaan. Valmiin suunnitelman hyväksyy tekninen lautakunta.

2.2.1 Organisaatio ja resurssit

Työryhmä:	Olli Lipponen, kaupunginmetsänhoitaja, metsät ja vesialueet Riitta Niemelä, luonnonvarasuunnittelija, metsät ja vesialueet Matti Tynjälä, ympäristötarkastaja, Oulun seudun ympäristövirasto
Ohjausryhmä:	Ohjausryhmään pyydetään nimeämään edustajat seuraavilta tahoilta: Tekninen keskus Yleiskaavoitus Oulun seudun ympäristövirasto Pohjois-Pohjanmaan metsäkeskus Aloitteen tehneiden ympäristöjärjestöjen edustajat (kaksi) Metsäntutkimuslaitos Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus Oulun yliopisto
Asiantuntijat:	Työn aikana käytetään työ- ja ohjausryhmien omien asiantuntijoiden lisäksi ulkopuolista asiantuntemusta. Ulkopuolista asiantuntemusta

käytetään ainakin kasvillisuus- ja kääväkäsinventoinneissa sekä kävijätutkimuksen teossa. Asiantuntemus hankitaan joko konsultilta tai palkkaamalla lyhytaikaisia määräaikaista työntekijöitä.

Tarvittavat selvitykset:

- kasvillisuusinventointi
- kääpäinventointi
- linnustoseelvitys
- kävijätutkimus

3. Aikataulu ja vaiheistus

Kuva 1. Työn päävaiheet ja niiden aikatauluttaminen

	2006												2007			
	Tammi	Helmi	Maalis	Huhti	Touko	Kesä	Heinä	Elo	Syys	Loka	Marras	Joulu	Tammi	Helmi	Maalis	Huhti
TYÖN PÄÄVAIHEET																
1.1 Aloitus																
Työ- ja ohjausryhmän asettaminen		■														
1.2 Nykytilan määrittely ja työohjelma			■	■	■	■										
1.3 Perusselvitykset						■	■	■	■	■						
Perusselvitysten analyysi									■	■	■					
1.4 Tavoitteiden määrittely										■	■					
Suunnitelman laatiminen											■	■	■			
1.5 Raportointi														■		
Yleisötilaisuudet					*						*					
Tiedotteet					*						*			*		
Nähtävilläolo ja lausunnot															■	
Neuvottelut ja päätöksenteko																

* H-ryhmä = työ+ohjausryhmä

Tekninen lautakunta

4. Viestintä ja osallistaminen

Keväällä 2006 järjestetään projektia koskeva avoin yleisötilaisuus, jossa tiedotetaan työn tavoitteista ja kerätään eväitä itse suunnittelutyötä varten. Inventointien valmistuttua, suunnitelman luonnosvaiheessa järjestetään tarvittaessa toinen yleisötilaisuus. Tällöin kerätään kuntalaisten mielipiteitä suunnitelman alustavista linjauksista ja varmistetaan tavoitteiden sosiaalinen kestävyys. Suunnittelusta ja sen etenemisestä tiedotetaan tarpeen mukaan paikallislehdissä. Suunnitelman valmistuttua lehdistölle lähetetään tiedotteet.

5. Sitouttaminen

Yleissuunnitelman valmistuttua se esitellään tekniselle lautakunnalle, maaliskuussa 2007. Tämän jälkeen suunnitelma asetetaan julkisesti nähtäville ja lähetetään lausuntokierrokselle.

6. Kustannukset

Vakinaisten palkat	13 500 €
Asiantuntijapalkkiot	20 000 €
Matkat	1 500 €
Yleisötilaisuudet	800 €
yht.	35 800 €